GÃ¡lyÃ¡k az orosz flottÃ¡ban

HozzÃ¡adta: kaloz
2005. februÃ¡r 24. CsÃ¼tÃ¶rtÃ¶k 19:53

A gÃ¡lyÃ¡k hosszÃº ideig jelentQs szerepet tÃ¶ltÃ¶ttek be a vilÃ¡g hajÃ³zÃ¡sÃ¡ban, a kereskedelmi Ã©s a hadihajÃ³zÃ¡sban is. Nem volt ez mÃ¡skÃ©pp az orosz flotta esetÃ©ben sem.A cikk eredetije megtalÃ¡lhatÃ³ a www.shipmodeling.uw.hu cÃ-men, ahol a modell Ã©pÃ-tÃ©sÃ©hez hasznos informÃ¡ciÃ³k talÃ¡lhatÃ³k.
A â€žDvinaâ€• gÃ¡lyaA gÃ¡lyÃ¡k, ezek a vitorlÃ¡s-evezQs hajÃ³k, mÃ¡r az Ã³korban is ismertek voltak. SzerkezetÃ¼k sok Ã©vszÃ¡zadon keresztÃ¼l fejlQdÃ¶tt Ã©s korszerqsÃ¶dÃ¶tt, Ã©s kÃ¼lfÃ¶ldÃ¶n, a FÃ¶ldkÃ¶zi-tenger partjain a XVII. Ã©s XVIII szÃ¡zadokban sok hatalom erQs gÃ¡lya-flottÃ¡kkal rendelkezett.Amikor I. PÃ©ter, a mÃ¡sodik azovi hadjÃ¡rat elQkÃ©szÃ-tÃ©sÃ©hez lÃ©trehozta a hadiflottÃ¡t, Ãºgy hatÃ¡rozott, hogy Ã©ppen ez a hajÃ³tÃ-pus lesz a legmegfelelQbb a Do torkolatÃ¡nÃ¡l Ã©s az Azovi-tengernÃ©l vÃ©grehajtott tevÃ©kenysÃ©gnek: a gÃ¡lyÃ¡k jÃ³ manQverezQ kÃ©pessÃ©ggel rendel Ã©s sok mÃ¡s hajÃ³hoz kÃ©pest a merÃ¼lÃ©sÃ¼k csekÃ©ly volt. EkÃ¶zben elegendQ erQssÃ©gq tÃ¼zÃ©rsÃ©get hordoztak hogy felvegyÃ©k a harcot az ellensÃ©g erQivel.Az elsQ orosz gÃ¡lyÃ¡k mintÃ¡jÃ¡ul egy kÃ©tÃ¡rbocos, 16 evezQpados gÃ¡lya szolgÃ¡lt evezQpadnak neveztÃ©k a gÃ¡lyÃ¡kon az evezQsÃ¶k Ã¼lÃ©seit), amit 1694-ben HollandiÃ¡bÃ³l rendeltek meg. A hossza 38,1 m, szÃ©lessÃ©ge 9,1 m, merÃ¼lÃ©se 1,8 m. A gÃ¡lyÃ¡t Arhangelszkbe szÃ©tszedve szÃ¡llÃ-tottÃ¡k.Pontosabban hajÃ³ a fÃ©lgÃ¡lyÃ¡k tÃ-pusÃ¡ba tartozott, de az akkori idQk dokumentumaiban (a pontos megkÃ¼lÃ¶nbÃ¶ztetÃ©s hiÃ¡nyÃ¡ban minden esetben gÃ¡lyÃ¡nak neveztÃ©k.1696 tavaszÃ¡ra a Moszkva melleti faluban, Preobrazsenszkijben Ã¶sszeszereltÃ©k a hajÃ³t. A mintÃ¡jÃ¡ra ugyanott, Preobrazsenszkijben Ãºj gÃ¡lyÃ¡k (pontosabban fÃ©lgÃ¡lyÃ¡k) testÃ©nek elemeit is elkezdtÃ©k gyÃ¡rtani. AzutÃ¡n az elQgyÃ¡rtmÃ¡nyokat az Ã¶sszeszerelÃ©sre Voronyezsbe szÃ¡llÃ-tottÃ¡k. KÃ©sQbb magÃ¡t a mintÃ¡ul szolgÃ¡lÃ³ gÃ¡lyÃ¡t is Voronyezsbe szÃ¡llÃ-tottÃ¡k szÃ©tszedett Ã¡llapotban. Az Ã©pÃ-tÃ©s ilyen megszervezÃ©sÃ©nek hÃ¡la, gyorsan haladtak â€“ mÃ¡r 1696 Ã¡prilisÃ¡ra Voronyezsben 23 gÃ¡lyÃ¡t tettek vÃ-zre, melyek mindegyike hÃ¡rom darab hÃ¡rom-vagy Ã¶tfontos Ã¡gyÃºval rendelkezett.A gÃ¡lyÃ¡k parancsnokaivÃ¡ PÃ©ter kinevezte a Preobrazsenszkij Ã©s a Szemenovszkij ezredek tisztjeit. A cÃ¡r a magak szÃ¡maÃ¡ra az egyforma tÃ-pusÃº gÃ¡lyÃ¡k egyikÃ©nek, a â€žPrincipiumâ€•-nak parancsnoklÃ tartotta fent. Az evezQsÃ¶k serege alapvetQen szintÃ©n a Preobrazsenszkij Ã©s a Szemenovszkij ezredek katonÃ¡ibÃ³l alakult, ugyanakkor egy rÃ©szÃ¼ket fegyencek, valamint tatÃ¡r Ã©s tÃ¶rÃ¶k foglyok alkottÃ¡k. Hamarosan a fegyencek Ã©s foglyok kÃ©nyszermunkÃ¡jÃ¡t az orosz gÃ¡lya-flottÃ¡ban felszÃ¡moltÃ¡k. Az evezQsÃ¶k vagy katonÃ¡k, vagy felfogadott â€žmunkÃ¡semberekâ€• voltak â€“ az ilyen legÃ©nysÃ©g az evezQs flotta aktÃ-vabb alkalmazÃ¡sÃ¡t tette lehetQvÃ©, bÃ¡trabb teljesen kihasznÃ¡lva az ilyen tÃ-pusÃº hajÃ³k elQnyeit. A kÃ©sQbbiekben, mÃ¡r I. PÃ©ter halÃ¡la utÃ¡n, az oroszorszÃ¡gi franc kÃ¶vet, Chetardi a rosszakarat Ã©s irÃ-gysÃ©g vegyes Ã©rzÃ©seivel (mivel Q OroszorszÃ¡g Balti-tengerre valÃ³ kijutÃ¡sÃ¡nak ellensÃ©ge volt) kÃ©nytelen volt elismerni, hogy â€žNagy PÃ©ter kÃ©pes volt az irÃ¡nyÃ-tÃ¡sa alatt lÃ©vQ hadakba szuggerÃ¡ fegyencek egyszerq kÃ©nyszermunka tudatÃ¡val szemben, a kÃ¶telessÃ©g Ã©s Ã¶nbecsÃ¼lÃ©s gondolatÃ¡t, sQt a gÃ¡rdistÃ¡ szÃ¡mÃ¡ra egyenesen sÃ©rtÃ©s volt nem rÃ©szt venni az Qket szÃ¡llÃ-tÃ³ hajÃ³n az evezÃ©sben, ebbQl kÃ¶vetkezik â€¦ hogy gÃ¡lya, lÃ¡thatÃ³an nem nagyszÃ¡mÃº legÃ©nysÃ©ggel kÃ©pes elszÃ¡llÃ-tani Ã©s partra tenni 400-500 felfegyverzett szemÃ©l ostromÃ¡nÃ¡l 1696-ban az orosz gÃ¡lyÃ¡k meghatÃ¡rozÃ³ szerepet jÃ¡tszottak. Nekik kÃ¶szÃ¶nhetQen a vÃ¡rost elvÃ¡gtÃ¡k a tengertQl, Ã©s annak helyQrsÃ©ge, nem lÃ©vÃ©n lehetQsÃ©ge erQsÃ-tÃ©shez jutni, megadta magÃ¡t.1697-ben Voronyezsbe egyszerre 17 kÃ¼lÃ¶nfÃ©le gyÃ¡lya Ã©pÃ-tÃ©se (Ã©s nem csak Ã¶sszeszerelÃ©se) kezdQdÃ¶tt. Ezek 20 â€“ 24 evezQpados hosszuk 41,7 â€“ 53 m, szÃ©lessÃ©gÃ¼k 5,5 â€“ 7,3 m, a hajÃ³test magassÃ¡ga 1,8 â€“ 2,7 m. A fegyverzete minden hajÃ³nak Ã¡gyÃº, kÃ¶zÃ¼lÃ¼k hÃ¡rom hat- Ã©s tizenkÃ©tfontos, a tÃ¶bbi kÃ©ziÃ¡gyÃº â€“ falkonÃ©ta. A tovÃ¡bbiakban I. PÃ©ter az Az rÃ©szÃ©re kisebbb mÃ©retq gÃ¡lyÃ¡k Ã©pÃ-tÃ©sÃ©t hatÃ¡rozta el.A Balti Flotta lÃ©trehozÃ¡sÃ¡ban a gÃ¡lyÃ¡k Ã©s fÃ©lgÃ¡lyÃ alkottak. Teljes egÃ©szÃ©ben igazoltÃ¡k magukat a Balti-tengeri hadmqveletekben: a sziklapadokon, a sekÃ©ly vizeken, a szÃ©lcsendben. RrÃ©szt vettek az 1710-ben, a Viborg elleni tÃ©li tÃ¡madÃ¡sban, a HanhÃ¶-i tÃ¡madÃ¡sban 1714-ben, a Hrengam szigeti csatÃ¡ban 1720-ban. 1714 â€“ 1721. Ã©vek sorÃ¡n az orosz flotta evezQs hajÃ³inak osztagai nem egy esetben tettek ki deszantot a svÃ©d partokon.A Balti gÃ¡lya-flotta lÃ©trehozÃ¡sa 1703. oktÃ³ber 1-Ã©vel kezdQdÃ¶tt. Ezen a napon Jakob Kol hajÃ³Ã©pÃ-tQ mester az olonyecki hajÃ³Ã©pÃ-tQ mqhelyben (a Szvirj folyÃ³n) 13 fÃ©lgÃ¡lya Ã©pÃ-tÃ©sÃ©t k meg: 10 â€“ 12 evezQpaddal, 17,4 m hosszal, 3,1 m szÃ©lessÃ©ggel (az evezQtartÃ³kkal). 1712-tQl a gÃ¡lyÃ¡k Ã©s fÃ©lgÃ¡lyÃ PÃ©tervÃ¡ron lÃ©trehozott hajÃ³gyÃ¡rban Ã©pÃ¼ltek. A vitorlÃ¡s-evezQs hajÃ³k sajÃ¡tos szerkezete maga utÃ¡n vonta a speci terminolÃ³giÃ¡t. A gÃ¡lyÃ¡k (fÃ©lgÃ¡lyÃ¡k) orr-rÃ©sze â€“ a vÃ-z fÃ¶lÃ© magasodÃ³ taran (dÃ¶fQorr) neve â€žspironâ€• volt; az felÃ©pÃ-tmÃ©nye, ami magÃ¡ba foglalta a fegyverzetet Ã©s a tÃ¼zÃ©reket â€“ â€žrambatâ€•. Az oldalfalakon kÃ-vÃ¼lre kivez speciÃ¡lis alapozÃ¡sÃº gerendÃ¡k az csuklÃ³s evezQvillÃ¡kkal (skarmÃ¡k) az evezQk szÃ¡mÃ¡ra â€“ â€žposzticiâ€•. A gÃ¡lya ha sÃ-kjÃ¡ban az orrbÃ¡styÃ¡tÃ³l a tatsÃ¡torig (kÃ¶nnyq ponyva a hajÃ³taton) jÃ¡rÃ³hÃ-d futott vÃ©gig â€“ a â€žcoursierâ€•. Az elQ gÃ¡lyÃ¡n â€žtrinquetâ€•, a fQÃ¡rboc a â€žmestreâ€•, a hÃ¡tsÃ³ Ã¡rboc a â€žmejaneâ€• elnevezÃ©st viselte.Pontos, Ã©lesen elh a pÃ©teri idQkben a gÃ¡lya Ã©s a fÃ©lgÃ¡lya kÃ¶zÃ¶tt nem lÃ©tezett. EzÃ©rt a dokumentumokban Ã©s a levelekben egy Ã©s a hajÃ³t gyakran mÃ¡skÃ©ppen neveztÃ©k. Ã•ltalÃ¡ban a gÃ¡lya tÃ-pusÃº evezQs hajÃ³k 18 evezQpadig (azaz 18 pÃ¡r evezQig fÃ©lgÃ¡lyÃ¡nak minQsÃ¼ltek. Az orosz flottÃ¡ban ebben az idQben legelterjedtebbek a 15 â€“ 16 evezQpados fÃ©lgÃ¡lyÃ¡k volt a fedÃ©lzeten mÃ©rt 35 â€“ 39 m hosszal, 2,1 â€“ 2,3 m oldalmagassÃ¡ggal, 0,9 â€“ 1,2 m merÃ¼lÃ©ssel, 4,4 â€“ 5,1 m szÃ©l evezQtartÃ³kkal). Ezek fegyverzete egy 12 fontos â€žcoursierâ€• Ã¡gyÃº az orrbÃ¡stya (rambat) alatti jÃ¡rÃ³hÃ-don (â€žcoursein elhelyezve, Ã©s kÃ©t 3 fontos forgathatÃ³ Ã¡gyÃº mellette. Minden evezQre 3 â€“ 4 evezQs jutott.Az evezQpadok az orosz hajÃ³kon az orr felÃ©, az oldalfalakhoz kÃ©pest 81o â€“ 83o-ban helyezkedtek el. Minden evezQpadnÃ¡l lÃ¡btÃ¡masz (â€žlÃ©p volt. AzoknÃ¡l a flottÃ¡knÃ¡l, ahol fegyencek vagy foglyok voltak az evezQsÃ¶k, a lÃ¡buknÃ¡l fogva Ã©ppen ezekhez a lÃ¡btÃ¡maszokhoz bilincseltÃ©k Qket Ã©s nem az evezQkhÃ¶z, ugyanis az evezQk bizonyos esetekben, pÃ©ldÃ¡ul kedvezQ szÃ©lben bevonÃ¡sra kerÃ¼ltek.Az evezQsÃ¶kÃ¶n kÃ-vÃ¼l a gÃ¡lyÃ¡kon Ã©s fÃ©lgÃ¡lyÃ¡kon 24 â€“ 40 matrÃ³z is szolgÃ¡lt, 9 Ã©s altiszt, Ã©s 125 â€“ 150 katona a csÃ¡klyÃ¡zÃ¡sra vagy deszanthoz.A pÃ©teri flotta gÃ¡lyÃ¡i nagy mÃ©retekkel rendelkezte gyakran a zÃ¡szlÃ³shajÃ³ szerepÃ©t is betÃ¶ltÃ¶ttÃ©k. Ã•gy az 1708-ban az olocenki mqhelyben Ã©pÃ¼lt 21 evezQpados â€žl

gÃ¡lyÃ¡n hordozta zÃ¡szlajÃ¡t F. M. Aprakszin generÃ¡l-admirÃ¡lis. MÃ©retei Ã©s fegyverzete megfelelQ kÃ©pet nyÃºjtanak az evezQs hajÃ³k ezen tÃ-pusÃ¡rÃ³l. A hajÃ³ hossza a fedÃ©lzeten mÃ©rve 53,3 m, oldalmagassÃ¡ga 2,6 m, merÃ¼lÃ©se 1,2 m, szÃ©lessÃ©ge az evezQtartÃ³kkal 7,6 m. A gÃ¡lya egy 24 fontos coursier, Ã©s kÃ©t 12 fontos forgathatÃ³ Ã¡gyÃºval volt felszerelve, Ã©s volt 12 â€žnagybQgQ a csuklÃ³nâ€•, azaz 12 kisebb Ã¡gyÃº az evezQtartÃ³ palÃ¡nksorra felerQsÃ-tve. A â€žN minden evezQjÃ©re Ã¶t evezQs jutott. MÃ©g nagyobb volt a 22 evezQpados â€žFivraâ€• gÃ¡lya, ami 1713 â€“ 1714 Ã©vekben PÃ©tervÃ¡ron a GÃ¡lya-telepen, Ã©s M. M. Golicin zÃ¡szlÃ³shajÃ³ja volt 1720-ban a Grengami Ã¼tkÃ¶zetben.NÃ©mely gÃ¡lyÃ¡ akÃ¡r 25 evezQpadoskÃ©nt is Ã©pÃ¼ltek, ilyen pÃ©ldÃ¡ul az 1721-ben, PÃ©tervÃ¡ron Ã©pÃ¼lt hÃ¡romÃ¡rbocos â€žDvinaâ€•. a 48,5, szÃ©lessÃ©ge az evezQtartÃ³kkal a 9,6 m-t. A â€žDvinaâ€• egy 24 fontos coursier Ã¡gyÃºval, kÃ©t 12 fontos forgÃ³, Ã© tizenkÃ©t 3 fontos Ã¡gyÃºval rendelkezett. Minden evezQjÃ©re 6 evezQs jutott.Az ilyen hajÃ³k sebessÃ©ge Ã¡ltalÃ¡ban 5 â€“ 6 csomÃ³ volt, erQltetett evezÃ©ssel 7 â€“ 7,5 csomÃ³; az evezQsÃ¶k vÃ¡ltÃ¡sÃ¡val naponta 40 mÃ©rfÃ¶ldet tettek meg.Az orosz mqhelyekben felszerelt gÃ¡lyÃ¡k Ã©s fÃ©lgÃ¡lyÃ¡k fÃ©lelmetes hadihajÃ³k voltak, aktÃ-van vÃ©delmeztÃ©k az I. PÃ©ter alatt OroszorszÃ¡gnak visszaszerzett balti partvidÃ©ket. A gÃ¡lyÃ¡k az orosz flotta Ã¡llomÃ¡nyÃ¡ba tartoztak majdnem egy egÃ©sz Ã©vszÃ¡zadon keresztÃ¼l. Az orosz flotta szÃ¡mÃ¡ra az utolsÃ³ gÃ¡lyÃ¡k a XVIII. szÃ¡zad 90-es Ã©veiben Ã©pÃ¼ltek.A. ISZPRAVNYIKOV, A. ZAJCEVModelist Konsztruktor 1990-10.OroszbÃ³l fordÃ-totta: Kurusa SÃ¡ndor